

Konec 2. světové války v Loučimi

Povídání s pamětníky a jejich osobní vzpomínky na konec 2. světové války v Loučimi u příležitosti šedesátého výročí konce války v roce 2005 pro regionální tisk (Domažlický deník) zaznamenal Zdeněk Huspek.

Motto: Snad je to touha nás, kteří jsme nikde trvale nezakotvili, bloumat krajem a hledat místa, kde historie žije v současnicích. A vedle jejich kořenů, rozložitých, hustých a hlubokých, pokusit se zapustit kořínky své. Anebo o tom alespoň podat zprávu.

Následující děj má své vnošení do konce války druhé světové a doby osvobození. Doby, kdy od východu přišla hvězda rudá a od západu, u nás konkrétně z Bavorska, hvězda bílá. Obě hvězdy přinesly svobodu. Bílá odešla ještě v roce 1945, rudá a její temná záře nás provázela více než 40 let.

Události před šedesáti lety, jak je zaznamenal kronikář obce Loučim a žijící pamětníci.

Kontingent, kontroly

Konec roku 1944 a blížící se konec války popisuje loučimský kronikář Antonín Mráz:

Dne 30.11.1944 navštívila zase hospodářská kontrola naši obec, ale tentokrát vyslal okr. úřad na pomoc jednoho německého vojáka. Toho dne byli svoláni všichni držitelé pozemků do hostince k Altmanům, kam museli přinést sebou pomocné knížky, ze kterých bylo kontrolováno, kolik kdo dodal obilí. Ten kdo málo dodal, byla u něj toho dne provedena prohlídka, zdali má něco uschováno. Při této prohlídce byla nalezena dotyčným vojákem, který slídil jako pes, u Antonína Götze čp.9 na zahradě za stodolou skrytá máselnice, v které se stloukalo máslo na černo. Za tento nález mě Götz zaplatit pokutu 1500 korun, ale kontrolori, se kterými se nechalo jednat, poněvadž také si byli vědomi toho, že se válka kvapem chýlí ku konci, slevili mu z této sumy 1000 korun a to tak rafinovaně, že ani německý voják, který též zastával funkci četníka, o této slevě nevěděl.

Ani ne za celých 14 dní přišla opět nová kontrola, zase na obilí. Byla to německá kriminální policie z Klatov, celkem 3 muži, jeden dělal zapisovatele, druhý, který byl přizvaný, prováděl kontrolu, ten byl zaměstnán u obilní společnosti v Praze a třetí, jenž pocházel z Obyc (u Klatov) byl vedoucím této kontroly, všichni tři byli Češi, aby se správně řeklo, takové zrůdy, které přísluhovaly okupantům. Při této kontrole „pocitili“ svojí návštěvou tyto usedlosti: Štaubrovou Annu čp. 20, Kafku Martina koláře čp. 36, Haladu Jos. čp. 10, France Ant. čp. 6 a Josefa Květoně čp. 22. Při vstupu do hospodářství ihned vyzvali majitele, aby se přiznal, kde co má schováno, aby toto jim dal, pod pohrůžkou nestane-li se tak, že na jejich rozkaz budou přizváni místní občané, kteří pak přehází vše na ruby. Někteří se této pohrůžky zalekli, protože měli skutečně něco uschováno a tu se raději přiznali, aby nedošli ještě v horším. Tak například Jos. Květoně se přiznal, že má ve stodole uschováno 100 kg pšenice, která mu pak byla zabavena a musil k tomu ještě platit 200 korun pokuty, Kafka Martin, který se nechtěl přiznat k tomu, že má žito ukryto v plevách (smícháno s plevami) a na což mu přišli, musel zaplatit 300 korun pokuty a žito zabaveno. Toto žito znečištěné plevami bylo ihned mlynkováno za dozoru jednoho kontrolora, po tomto vyčištění jej bylo 162 kg. Josef Halada čp. 10, který

již věděl, jak řadí tito kontroloři, jim ihned nabídl zakrytých 120 kg žita, za což nedostal pokutu žádnou, ale zaplacené toto žito nedostal. Toto vše se odbývalo dopoledne. Odpoledne byli svoláni vesměs všichni majitelé orné půdy na 2 hod. do hostince k Altmanům, kde museli na rozkaz kontrolora Šobra z Obyc si stoupnouti v sále do půlkruhu, kam byl pak předveden M. Kafka, kterého postavil jmenovaný Šobr čelem ke zdi jako na potupu. Při tomto zjevu se nám každému zatínaly pěsti a vztek lomcoval každým, kdo na to pohlížel, ale nedalo se nic dělat, neboť každý byl bezbranný a tyto hyeny měly na opasku každý pistoli, takže bylo proti těmto těžko něco podnikat. Z toho již jsme všichni vyzorovali, že i těmto zrádcům dochází dech, protože očekávali také již konce války, jenže ne vítězství pro ně, tímto si chtěli ještě v poslední chvíli vylévat na českém lidu vztek, ale bylo to již málo platné. Při tomto aktu na nás vyrvali ještě pod všema hrozbama na 10 metr. centů obilí, bylo to ještě dosti velké kvantum, ale říkali jsme si cestou k domovu, že toho už asi nebudou mít kdy snísti. Tato kontrola byla nejkrutější.

Šedesát let od konce války není tak dlouho, avšak na jeden lidský život to vydá. Vydal jsem se za těmi, kdo předchozí události prožili a dodnes na ně vzpomínají.

Marie Široká (76) bydlí v chalupě u silnice ve směru na Klatovy. „Byl stanovený určitý kontingent, který se musel dát. Většinou se to nespĺnilo, něco se muselo nechat pro sebe, ale něco si lidi ulili, protože pořád někdo chodil. Byli známí ve městě, tam to bylo s jídlem všelijaký a tak se jim vypomohlo. Obilí se dalo semlít ve mlýnech, kde se mlynářům dalo věřit. Peníze nikdo nebral, moje máma třeba směnila vykrmenou husu za povlaky, toho zase lidi z města měli dostatek, nebo látku na šaty. Nějak lidi tehdy drželi víc při sobě, během války, ale i potom, v hospodářství potřeboval jeden druhého, komu se neurodilo, tak ten druhý mu vypomohl, když se třeba telila kráva, tak soused ochotně přišel vypomoci...“

Ludmila Grösllová (80) a její muž **František (85)** bydlí pod kostelem, v chalupě měla maminka paní Grösllové obchod a trafiku. „Skoro všechno se muselo odevzdávat, i mléko. Aby si lidi nemohli dělat doma máslo nebo smetanu, tak se máselnice a odstředivky musely odevzdat na začátku války na obecní úřad, kde byly zaplombované. Jenomže každý měl doma ještě jednu... Když měl někdo čuníky, tak se zabil jeden legálně a jeden na černo, pro sebe. Dole na návsi bydleli lidi a ta paní když viděla, že se blíží kontrola, tak vybrala maso naložený v kadečce a naházela ho do latríny. Měla strach, aby na to nepřišli, protože za to se zavíralo, to nebyla žádná legrace! Můj táta byl ševcem a měli jsme jenom 2,5 hektaru půdy, k nám kontroly nechodily.“

Jako rarita působí činnost, která by se dala nazvat „akce špalíčky“. Kronikář o tom píše následující: „Z nařízení vyšších úřadů byla zdejší vládním komisařem nařízena pracovní povinnost na řezání a štípání špalíčků na dřevoplyn k pohonu aut. Předem museli hospodáři, kteří jsou držitelé koní, přivezti z bystřického lesa 11 m³ dříví, které bylo naší obci přiděleno okr. úřadem a ze Slavíkovice, na které toto nařízení též platilo, bylo přivezeno do Loučimi také 11 m³ polenového smrkového dřeva. Každému majiteli okružní pily byly přiděleny 2 m³ dříví k rozřezání na špalíčky 7 cm dlouhé, ke každé pile byli dále přiděleni 3 lidé z Loučimi k rozřezání špalíčků. Ze Slavíkovice se byli vysláni dřevaři, kteří toho času pracovali v bystřických lesích a ti též museli tyto špalíčky štípat. Pak musily jmenované obce tyto špalíčky odvézt do družstva Pocinovice nebo do Janovic. Několik dní před tímto řezáním musila Loučimský obec již rozřezati na jmenované špalíčky 2 m³ dříví a společníci lesa „Kamenů též 1 m³ suchého dřeva, aby se mohlo toto použití již ke svému účelu.“

„Špalíčky se dělaly u nás ve dvoře,“ říká **Anna Dědinová (80)**, která bydlí u návsi kousek pod silnicí. „Naši měli pilu, přišlo několik muskejch a ty kulatiny museli rozštípat.“

„Pracovní povinnost byla i na odhazování sněhu,“ vzpomíná paní Široká. „V lednu 45 byla tuhá zima a muselo se chodit na vyhazování sněhu. Silnice se protahovaly takovým trojúhelníkovým pluhem, táhly to dva páry koní a sníh se jenom odhrnoval do stran. Potom se musel lopatama vyházet nahoru... Tehdy bylo aut málo, auto měl doktor, pan farář a Martínek, ten dělal dopravce, měl takovou starou kraksnu... jenomže to už jezdilo hodně aut vojenských a tak se sníh musel vyhazovat na dvakrát nahoru.“

Němci ve vsi

Jak se fronta blížila od východu i západu, začal zvýšený pohyb národa německého, kterému se tisíciletá říše nekompromisně zmenšovala na původní území. Podrobný záznam je opět v kronice:

„Dne 28.2. museli z nařízení okr. úřadu jet zdejší hospodáři, kteří měli koňský potah, pro německé uprchlíky do Kdyně, odkud jich přivezli v celkovém počtu 94 osoby, poněvíc ženy s dětmi, staré a zmrzačené muže z války. Po příjezdu jim museli dle nařízení zdejší ženy připravit oběd ve školní kuchyni, aby tito „nadhledé“ se zotavili. Umístění byli ve zdejší škole v 1. třídě a v hostinci p. Mrázové v sále, kde si pak vařili sami dle jejich německého vzoru, to znamená v jednom hrnci, ale zde se jim tento vzor neosvědčil, protože byli mezi nimi lidé z lepších rodin a ti si chtěli vařit zvláště, což vyvolávalo mezi nimi jen hádky a dokonce též pranice. Asi tak začátkem měsíce dubna začala sem přijíždět německá auta s vojáky, kteří se již skrývali před ustupující frontou a zde zakotvili. Těm právě přišly vhod tyto uprchlice, jaký z toho byl pelech, každý si snad domyslí sám. Dlužno připomenouti, že nad těmito uprchlíky bdělo klatovské gestapo, aby jim nebylo od zdejších občanů ubližováno. Ke konci měsíce dubna přišel náhle rozkaz, že musí býti tito uprchlíci dovezeni na bavorské hranice, k čemuž byli donuceni zase zdejší hospodáři, což bylo pro ně nemilé, přesto, že každý hleděl, aby tato cháska byla ze vsí pryč. Právě, kdy měli být odvezeni z naší obce, duněla již americká děla na samých hranicích, v Nýrsku bylo od nás viděti výbuchy od dělových střel a právě přes toto město mělo se s nimi jeti, takže se zde jednalo o životy našich českých lidí. Kromě toho ještě zde proletovali hloubkoví letci, kteří stříleli po takových německých karavanách, na které bez milosti pálili z kulometů, takže vydati se s nimi na tuto cestu nebylo záviděnníhodné. Ta těchto okolností nebylo možno jeti za dne, tedy se muselo jeti v noci, z večera se vyjelo a jelo se až přes půlnoc, nežli přijeli na místo, kde je z vozů vyložili a to někde snad v Bavořích. Druhý den pozdě ráno se teprve vrátili zpět. Po cestě se od těchto uprchlíků dozvěděli, že by rádi do amerického zajetí, než aby přišli do rukou Rudé armády, z té měli nesmírný strach, proto si přáli, aby je s povozy dopravili co nejdále do Bavor, aby unikli východní armádě.“

Pocity lidí, kteří prožili šest let v okupaci a bylo jim dávano najevo, že jsou nevhodné rasy, jsou vcelku pochopitelné. S odstupem a zkušeností šesti desítek let jsou hrany poněkud obroušené.

„Koho myslíte, že sem přivezli?“ ptá se paní Široká, „ženy, děti, starce, zmrzačené muže. Pamatuji se, že jednou přišla nějaká paní, zdála se docela slušná, měla dvě maličké děti, nějakých 4, 5 let a prosila o trošku mlíka. Samozřejmě jí je mamí dala, ať to byla Němka nebo ne, měla děti a ty mlíko potřebovaly. A ona že nám za to půjde pomoci na pole. To bylo v dubnu, už bylo hezky a sázeli jsme brambory na poli pod tratí. Bylo to v době, kdy letadla, jak se jim říkalo kotláři, odstřelovala lokomotivy. Na vlak, který sem jel od Kdyně, začali střílet... a kdybyste viděl tu paniku té ženy, to bylo hrozný, my se taky báli, ale ona byla úplně přestrasená z toho, co už musela prožít, ona se vrhla pod náš žebříňák, děti pod sebe a mačkala je do té rozoraný země... takovou hrůzu v sobě měla. No a ti vojáci, co sem za mima chodili... já bych se tomu ani nedivila. Ženský takovou dobu bez chlapů, vojáci vyhládlí po ženských... a do toho nejistota, co vlastně bude dál.“

Transporty politických vězňů

Dále si kronika všimá událostí, které dokladují hrůzy války:

„Dne 17. dubna vezli zde po železnici dva vagóny politických vězňů ve směru na Kdyni, v těchto otevřených vagónech (uhlácích) jich bylo přímo napěchováno tak, že si ti ubožáci nemohli sednout ani lehnout, při tom na kost vychrtlí, žízniví a hladoví, byla to přímo řečeno jízda smrti. Jelikož se předem vědělo, že budou tudy projížděti, provedl se zde v obci na chvat sběr pokrmů pro tyto ubohé lidi a tak kdo mohl, dal chleba, jablka a podobně, což se pak před příjezdem vlaku shromáždilo na „Farském mostě“, kterážto místo bylo nejprůhodnější, jakmile vlak s těmito trestanci podjížděl pod tento most, shodili připravenou potravu lidé tam stojící dolů do vagónů. Žádný si nedovede představit tento výjev, který nastal při dopadu jídla mezi tento lid, to vypadalo asi tak, jako když se krmí dravá zvíř, jak se k jídlu drali. Na vagónových budkách těchto vozů, kde jsou brzdaři, tam seděli esesmani jako stráže, kteří nechtěli, aby tuto potravu jedli, proto na ně německy řvali a když toto nepomohlo, namířil jeden, čehož jsem byl očitým svědkem a střílel do těchto trestanců, viděl jsem, jak po tomto výstřelu dva klesají ke dnu vagónu, to bylo v místě u mostu Chodského, to se pak opakovalo to samé za velkým mostem, což viděli jiní lidé. To se odehrálo 17. dubna dopoledne a téhož dne odpoledne jel tento vlak smrti zase zpět na Klatovy, ale již se 16. vagóny těchto vězňů, v noci zase zpět na Kdyni, při této noční jízdě několik těchto ubožáků vyskákalo ven, při čemž se potloukli, ale lidé ze vsi se jich ujmulí, ukryli je buď doma neb ve stodole, ve stohu slámy apod. Jeden tento vezeň také vyskočil u obce Smržovic a chtěje se ukryti a najísti, zašel k hostinskému Štaubrovi ve jmenované obci, kterýžto hostinský se dal za války k Němcům a tak místo aby jej nasýtil, vzal si pušku na rameno a tohoto vězně přivedl na zdejší četnickou stanici, kde jej předal k zatknutí. Na četnické stanici byl vrchní strážmistr Blovský, dobrý Čech, který nechal tohoto vězně převésti do klatovské nemocnice k léčení. Jelikož se již vědělo, že bude války konce, zařídil to pan strážmistr Blovský s nemocniční správou tak, že tito tam nechali dotyčného vězně skutečně do konce války, kdež se za tu dobu dosti zotavil.“

Člověk by měl v úmyslu podezírat kronikáře z ovlivňování budoucího čtenáře příliš barvitým líčením těchto událostí. Bohužel tomu tak není. Transporty zanechaly vzpomínky na celý život i v pamětnicích.

Marta Cvačková (77) žije v Klatovech, volný čas kromě jiných činností tráví na chalupě v Loučimi. Vyrůstala v poslední chalupě ve směru na Klatovy, tehdy se učila kadeřnicí v Domažlicích.

„Politických vězňové... těch vlaků tady jezdilo hodně a některé zpomalili a vězni tak měli větší možnost a příležitost vyskočit. Jednou jsme jely do Domažlic vlakem ráno v 6.45 s kamarádkami z Pocinovic, některé nastoupily v Dobříkově a tam taky bylo křižování. Stál tam vlak, vagóny bez střechy a tam bylo spousta těch vězňů. Bylo to v zimě, protože jsem byla teple oblečená a když jsme viděli ty zubožené lidi, víc bylo mužů než žen, a oni na nás tak koukali, tak co jsme měly svačinu, třeba já měla chleba se sádlem a škvarkama, tak jsme stáhly okénko a hodily jsme jim to tam, no jo, někteří to mohli chňapnout, ale během tří minut vyskočil esesák na ten vagón, byl tam rozkročený a mířil puškou na ty vězně i na nás! A potom, když se vlak začal rozjíždět, tak tou pažbou začal vězně bít! Někteří neměli na sobě nic, někteří košile nebo trika, prostě zubožení... Počítala jsem vozy, bylo jich sedm, možná i víc, protože jsem nepočítala od začátku. Údajně je vezli někam za Nýrsko, tam je les, moji rodiče tomu říkali Na království, viděli jsme tam z okna, když tam začalo být mlhavo, tak naši hned honem honem uklidit seno, na Království už prší... a tam je měli postřílet, tam měli skončit.“

„Z jednoho vlaku, co stál v Dobříkově, jeden zajatec utekl,“ říká paní Grösllová, „a dostal se do Úsilova. Bydlela tam jedna paní a ta ho schovala.“

Tuto část příběhu upřesňuje paní **Jarmila Vávrová, Loučim čp. 8**, která se před lety vdala za syna zmíněného uprchlého zajatce.

„Z vyprávení od manžela i přímo od tchána, který je již bohužel po smrti, vím, že pocházel z Polska, jmenoval se Michal Boriszowitz. Sourozence a rodiče mu zastřelili a jeho transportovali do koncentračního tábora do Německa. Ke konci války, kdy byl vlak vypraven s vězni na cestu smrti, skutečně vyskočil z vlaku (od si přesně nepamatoval kde), který pokračoval za Nýrsko, kde měli být všichni popraveni. Co říkal tchán, tak jich vyskočilo víc, ale stříleli po nich. Muselo to být něco strašného, protože říkal, že jedli kořínky od stromů, aby měli alespoň trochu sílu se plazit a někam dostat. Skončil v Úsilově u mojí tchyně, která byla rozvedená a měla jednoho syna. Na hospodářství jí pomáhal a měli spolu 5 dětí z nichž jedno zemřelo, když mu byl necelý rok. Veškeré doklady k totožnosti mého tchána mu pomohl sehnat brzy po válce pan Vladimír Halada, který bydlel na poště ve Kdyni. Ten je už také po smrti, ale má syna, který byl léta zaměstnán u Celní správy. V roce 1975 uzavřeli manželovo rodiče manželství a tchán si vzal příjmení od tchyně – Vávra.“

Bombardování klatovského nádraží

V kronice je zmínka i o náletu na klatovské nádraží, které poznamenalo život v jeho okolí.

„Dne 20. dubna proletovali zase nad zdejší krajem hloubkoví letci a to od časného rána. Kolem 9. hodiny dopolední bylo slyšeti střelbu z kulometů ve směru Klatovy, kde títo kotláři dělali útok na muniční vlak, který v tu dobu stál právě na klatovském nádraží. Po této střelbě bylo slyšeti až sem velký výbuch, což byl následek přímého zásahu muničního vlaku bombou. Po tomto výbuchu bylo slyšeti výbuchy střel v hořících vagónech až do poledne. Téhož dne odpoledne o půl druhé bylo slyšeti hukot blížících se těžkých bombardovacích letounů, které letěly směrem od Železné Rudy ma Klatovy, při tomto letu si vzaly za cíl klatovské nádraží, které srovnaly se zemí. Odtud z naší obce bylo viděti, jak před vypuštěním bomb pustilo vedoucí letadlo kouřovou bombu, která zanechávala v dráze letu hustý dým, což bylo asi jako povel k vypuštění trhavých bomb u ostatních letadel. Následkem tohoto bombardování se začalo obyvatelstvo města Klatov stěhovati na venek ku svým známým a příbuzným. Toho dne večer projíždělo naší obcí spousta lidí, vezouc si to nejnnutnější na všelikých vozíčkách a kočárcích, mezi těmi pak lidé, kteří tam jezdili vlakem do zaměstnání, ti musili také pěšky, jelikož byla tímto náletem veškerá vlaková přeprava přerušena.“

Na tento datum vzpomíná **Jan Křížek (94)**, který žije v domažlickém penzionu v Břetislavově ulici a v Loučimi bydlel do svých 78

let:

„Ten den jsem jel vlakem do práce, dělal jsem ševce ve firmě, která šila boty hlavně pro německou armádu. Dělalí jsme všechno, vysoké bory i perka, jednou přišel důstojník a že chce boty hned. Řekl jsem, že mám po šichtě, ale on vytáhl pistoli a musel jsem dělat až do rána... a stejně si je nemohl odnést, protože musely doschnout na kopytě. Toho dvacátého to byla moje poslední cesta do práce, za Bezděkovem na nás nalétli hloubkaři, vlak zastavil, všichni jsme běželi dozadu anebo do pole a kulometem mašinu proděravěli. Po náletu jsem šel na nádraží, protože jsem slyšel, že tam je můj bratr Karel, který tehdy bydlel v Lubech. Viděl jsem, jak to vypadalo. Všechno rozbitý na kusy, kolejnice ve vzduchu... bratrovi se naštěstí nic nestalo. A potom už vlaky nejezdily a tak jsem přestal chodit do práce a hned po válce jsem nastoupil k poště.“

„Dvacátého přestaly jezdit vlaky,“ vypráví paní Cvačková. „Klatovy nefungovaly vůbec, Domažlice málo, skoro měsíc jsem nemohla do práce. Pěšky to nešlo, jezdilo plno vojáků a těch lidí, co táhli vozíčky, tlačili kočárky a utíkali na hranice vstříc Američanům. Šéf zavřel krám, všude panoval chaos.“

Přibližování fronty

Podrobně popisuje kronikář Antonín Mráz hektickou dobu samého závěru války:

„V noci ze dne 23. na 24. dubna přišla zpráva, že dorazila americká armáda k Černé řece a ku Klenčí. Lidé se obávali ustupující německé armády a proto uschovávali cenné věci jako šatstvo, peřiny apod. aby jim tyto věci neukradli. Z rána již a to 24 dubna začali procházet naší obcí všichni propuštění zajatci, kteří byli v Německu a to Rusové, Poláci, Francouzi atd. Byli oblečeni ve vojenských šatech, někteří v civilu a bosí, přestože bylo citelné chladno. Všichni prosili o jídlo, zvláště pak chleba a vejce, za což nabízeli cigarety, o které byla zde velká nouze. Tak se tito lidé trousili ještě 25. a 26. dubna. V noci 26. dubna procházel naší obcí transport zajatců, který vedli esesmani ve směru na Klatovy. Šli ve čtyřstupu, který byl dlouhý od hřbitova až k domku čp. 15, mezi tímto lidem byli i černoši, což viděly hlídky, které v té době chodily po vsi. Dne 25.4. byla zesílena hlídka na 6 mužů. To bylo z toho důvodu, jelikož se vyskytovaly četné krádeže v obcích, kudy procházely tyto výše jmenované karavany.

Jelikož se v té době dopravovalo mléko do klatovské mlékárny vlakem, tím, že bylo mlékařské auto Němci zabaveno, muselo se s dodávkou přestatí z toho důvodu, poněvadž přestaly jezdit vlaky následkem rozbombardovaného nádraží v Klatovech a pak také tím, že byly všechny vlakové lokomotivy rozstříleny „kotláři“. Následkem přerušené dodávky mléka bylo vyhlášeno obecním úřadem, aby si dodavatelé mléka vyzvedli na obec. úřadu máselnice a součástky do odstředivek, které tam byly po dobu války uschovány, aby se nemohlo doma stloukati máslo a odstřediti mléko. 27. dubna kolem 3 hodiny ránní bylo přivedeno pod německým komandem 1200 ruských zajatců do zdejší obce, kteří byli ubytováni po stodolách, všichni byli hladoví a umoření z dlouhé cesty, která vedla až z Karlových Varů, kde byli zaměstnáni v porculánových závodech. Zdejší občané se svolením německých stráží vařili těmto zajatcům jídlo, nejraději měli brambory (kartofky) a zelí, čehož dostali dostatek. Jelikož se soudilo, že to je také jakýsi „pochod smrti“, hleděl každý, kde byli ubytováni, aby těmto ubohým lidem dopomohl k útěku, což se přes ostražitost jejich stráží ještě podařilo prchnouti 102 osobám. Tito vysvobození se ukryli ve stozích, v kůlnách, lesích a podobně, pro jídlo si chodili do vsi neb bylo za nimi nenápadně donášeno, protože se již v té době pohybovalo mnoho německého vojska ve zdejším kraji. Dlužno připomenouti, že odchod zajatců, kteří byli pod dozorem stráží, byl 29.4. a to večer.“

Nevím, odkud přišli,“ říká paní Široká, „měli jenom v dřeváky a proužkovaný hadry a to byla ještě docela zima. Rozmístili je v několika stodolách, byli u Zimmermanna, u nás jich bylo nějakých padesát. Spali nahoře na vodru, (odr – v místním nářečí patro ve stodole) v pernách (perna – pod mlatem cca 2 metry hluboký prostor, kde se skladovalo nevymláčené obilí a v září nebo v říjnu se mlátilo ve stodole) a na mlatě, tam byla aspoň sláma. A měli hlad. Hrozný hlad, ti snad nejedli celý ten pochod.

Tak se oběhlo několik baráků a aby každý navařil aspoň nějakou polívku. Naše mami vymyla kadečku, co se do ní nakládalo zelí, tam se polívka nalila, chleba bylo dost, ten jsme si pekli doma, nakrájelo se 4 – 5 bochníků a nadrobilo do polívky, kdybyste viděl ty lidi, když to dostali, ešusy měli sebou, ale ten pohled na vyhládlý lidi... Dva dny tady byli, všichni sem nosili jídlo, protože ti co je vedli, pro ně nic neměli. Když odešli, tak babička šla večer ke králíkárně a povídá si, proboha, vždyť jsem před chvílí dala slepicím brambory a není tu nic, to nemohly sežrat za tu chvíli... oni se tam dva ti chudáci odplížili pod králíkárnou a jedli ty brambory s otrubama a zrním pro slepice... Náš děda vyhrabal v seně díru a tam se schovali, nosili jsme jim tam jídlo. No, o hubu to bylo, ale copak to šlo jinak? Ono se jich z toho transportu vytratilo víc, než odešli, tak se tady sami počítali a ten jeden vždycky adín, dva, tri a když došel k sorok, tak nevěděl jak dál a začal znovu a u soroku už zase nevěděl...“

Tajné taneční

Odečteme-li od věku uvedeného v závorkách za jménem šedesátku, vychází nám věk pamětnic na konci války. Byly mladé a které mládí by se nechtělo bavit, byť doba nebyla zábavám nakloněna. Navíc jakéhokoliv veřejné tancovačky, koncerty a podobně byly pod přísným trestem zakázány. Přesto se tancovalo. Tajně, po chalupách. Zvláštní je, že o tom kronikář žádnou zprávu nepodal, ačkoliv... poslechněme však paní Cvačkovou:

„Za války jsme tancovaly dosti často, třeba dvě soboty nebo neděle v měsíci, a to se tancovalo po kuchyni, muselo být zatemněno. Ve Lhotě, Smržovicích, tady... Taky v Libkově, říkalo se tam na Pohodnici, bylo nás 12-13 mladých, hrál tam Bohumil z Libkova, taky nám hrál učitelky Maří otec (kronikář). A tehdy v dubnu mě a sestře matka zakázala jít do Libkova, protože už tady jezdili s těma kočárkama, vozejkama a hodně německých vojáků ke hranicím. My jsme byly s holkama domluvený, tak jsme utekly. Do půlnoci jsme měly být doma, nepřišly jsme a tak se matka oblékla a do Pohodnice pro nás přišla, cestou jsme dostaly pár facek a vynadáno. Když jsme šly po silnici, zastavilo najednou vojenské auto, něco mezi nákladákem a osobákem a vyšel důstojník a hned zhurta kde jsme byly, že do deseti hodin jsme měly být doma, protože je zakázáno chodit v noci venku! Matka uměla německy, tak mu namluvila, že jsme byly u nemocné babičky... Kdoví, co by se stalo, kdybychom byly samy, co kdyby nás hodili do toho auta.“

O tancování po chalupách něco ví i paní Dědinová:

„Tancovat po chalupách jsme chodily málo, naši nás nepouštěli, asi se o nás báli. Jednou se paní Vaňková (maminka paní Gröslvé) bála, že se jí tam propadne strop, my jsme tancovali u nich nahoře, paní měla strach, abychom nespádli dolů, jak jsme skákali. To chodili děvčata i chlupci, z Libkova, děvčata i z Brančova (Braníšov), je to nad Dobříkovem, chodily tam odtud Polákovic děvčata, měli tři, potom chodila nějaká Kočovic... různě. Hrál nám tady šafáře Kaboně zeťák pan Šimek na trubku, potom Mráz na harmoniku, ten uměl dobře hrát a potom z Libkova Koutník (Fajtk). V chodbě byl sud s pivem a když narazili, tak postříkali strop. . On si to každý do baráku nevzal, byl to dost bordel, naši vystěhovali kuchyň, okolo zdí byly jen lavice, dokonce jsme rozbili podlahu, jak jsme tancovali. Bylo to o masopustu a toho národa co tu bylo...“

Německá armáda v Loučimi

„Dne 1. května o 2 hodině ranní přišlo německé vojsko do Loučimi.auta a obrněné vozy skryli ve stodolách a kůlnách, ubytování byli též po stodolách, než šarže si vynutily spát ve světnicích. Potraviny již neměli žádné, takže prosili o kousek chleba nebo mléka. To byl již úplný rozklad německé armády, ale přesto se ještě nevzdali, ačkoliv sami říkali, že jest již marné se bránit.“

V čp. 28 u Antonína Černého byli též ubytováni esesmani, ze kterých se tato armáda skládala. Byli to drzí chlupci, kteří vše dělali na vzdor vůči českým lidem, jelikož věděli, že jest s jejich vládou konec. Namísto aby byli ve stodole, kde měli určené místo, přišli bez svolení do světnice, kde se zařídili po svém. A tak se stalo, že jeden vojín, který čistil v této světnici zbraň, kterou měl položenu na stole, zapomněl vyjmout náboje a tu z neopatrnosti vyšly tři výstřely, z kterých dva zasáhly na lůžku odpočívajícího výměnkáře Josefa Černého do břicha. Třetí střela prostřelila před lůžkem sedícímu vojáku nohu. Černý Josef téhož dne k večeru skončil. Toto se událo dne 3.května. Pohřeb se konal 5. května. Dne 4. května kolem 4 hodiny odpolední přišel náhle zdejšímu německému vojsku rozkaz, že mají všechny voj. jednotky co nejdříve opustit tento kraj a vše odjetí na Nýrska, kde byl jakýsi sběrný tábor pro kapitulující armádu. Ve čtvrt hodině vše odjždělo k Nýrsku a my občané zdejší obce jsem se radovali, že jsme již vysvobození z tohoto pekla.“

Tak praví kronika. A paní Dědinová má zážitek z první ruky:

„Dědeček měl kovárnu na Nové hospodě, to je barák u křižovatky do Dobříkova a když musel jeho tovaryš na nucené práce, chodila jsem tam babičce pomáhat s hospodářstvím. Měli dvě krávy a jednou tam zastavilo auto a dva důstojníci chtěli, abychom jim dali mléko. Ale my jsme neměli ani pro sebe, protože krávy byly březí. Nerozuměli tomu, nebo nechtěli, ten jeden tam mlátil holí do skříně a nadával a tak mu babička ukázala, že má aspoň vejce. Ty si vzal a odjeli. No a tady v Loučimi, v naší chalupě, měli nějaký štáb. Na silnici byla cedule, dva důstojníci a dvě ženský, to byly taky důstojnice, nás vyhnali z přední místnosti a tak se nakvartýrovali. My jsme museli spát v jedné cimře a na zemi. Ve stodole měli auto a tam měli pro sebe jídlo. Ty ženský byly obě blondýny, jedna menší, druhá větší. Proč s nima jezdily? Kdo ví... Byly tady až do konce, měly natažený všelijaký telefonní dráty a potom přijel nějaký nad nima, nechali nastoupit vojáky na dvoře a řekli jim – vojna šlus! Pak tu běhali po dvoře, houfovali se a nasedli do těch aut a někam všichni odjeli. Soused, co psal kroniku, ten věděl kam.“

I paní Široká pamatuje odjezd německého vojska do Nýrska:

„Kolem nás jezdily tanky, až se skleničky v kredenci třásly. Jeli se vzdávat Američanům.“

Jiné tanky, jiná armáda

A přišel poslední den války, den osvobození Loučimi. Antonín Mráz píše v kronice: „Dne 5. května asi kolem 2 hodiny odpolední přijeli do naší obce první pancéřové jednotky Americké armády. Zdejší lid je s velikou radostí uvítal, což se nedá ani popsat. Všude byly vyvěšeny státní československé vlajky a prapory na oslavu toho, že jsme byli osvobozeni z nacistických pout. Americké jednotky byly ubytovány ve školní třídě a v hostinci paní Mrázové čp. 23 a to v tanečním sále, velitelé této jednotky pak v některých soukromých bytech. Válečný materiál jako tanky, děla, auta apod. měly stanoviště nad obecním domkem na sokolském cvičišti a louce Jana Vávry čp. 26, kdež měli též postaveny obyvací stany. Jelikož v té době byl naprostý nedostatek kuřiva až na nějaký ten doma vypěstovaný tabák (domovina), kterého se už také nedostávalo, chodili jsme mezi americké vojíny a sbírali na jejich stanovištích cigaretové nedopalky. Cigarety byly výborné jakosti a proto se zvláště za nimi každý kuřák sháněl.“

Stručnost kronikářovu kompenzuje podrobné vyprávění paní Cvačkové:

„5. května byla sobota. Ten den jsem u nás doma drhla dřevěnou podlahu. Potom jsem nesla kýbl s vodou ven a podívám se ke vsi a slyším nějaký hukot motorů, tak jsem všeho nechala a utíkala ke Kadlecům, (dnes paní Široká) poptat se, co se děje. Došla jsem jenom k jejich vrátkům a v zátočině vidím, jak vyjel tank. Ve věži voják, to už jsem viděla, že to není Němec, protože neměl ty jejich výložky, a on přijel blíž, zastavil a křičí – ček, ček? Já jsem byla úplně šokovaná z toho obrovského tanku a on zase ček, ček, a tak mě napadlo, že se ptá, jestli jsem Češka a chce vědět, jestli je v Čechách. Tak jsem kývala hlavou, voják se vrátil do tanku a jeli dál. Bylo jich dobře 12 a jenom projely. Odpoledne přijeli další a ty se tu stavěly. Ti první dojeli do Klatov. To bylo v deset, po desáté hodině dopoledne, to si pamatuju přesně. Den předtím odjeli Němci, pak byl klid a potom Američani. Ti co přijeli druhý den, tak se rozložili na palouku, kde je dneska hřiště. Tam si postavili veliký stany, džípy a nákladní auta měli buď nahoře, nebo na vsi. A některý jeli zase dál.“

Všude se vyvěsily vlajky, hned bylo plno lidí na vsi, hned se povídalo všemožně, protože to bylo něco úžasného, pro nás, najednou až ze zámoří vidět lidi, a oni byli strašně krásní, usměvaví, od ucha k uchu se smáli a ... nic od nikoho nevzali. Nic... buď to měli zakázaný, anebo nevěřili. Naopak, vyhazovali žvýkačky, to jsme vůbec neznali... U nás v chalupě se ubytovali tři důstojníci, byli tam jenom dvě noci a pak pokračovali v džípu zase dál... to bylo až někdy v neděli nebo v pondělí a hodně přišlo, otec s matkou natáhli od okna ke dveřím šňůru a oni si tam pověsili ty jejich krásný zelený bundy a kalhoty a převlékli se do suchého, matka uvařila hrnec čaje, ale ani ten si nevzali, rozložili na zem mapu, velikou, ta byla na čtvrt kuchyně a tam si pořád něco zapisovali a něco hledali. Na noc si rozložili spací pytle, takový silný je měli a leželi v nich. Druhý den, když se ráno vzbudili, otevřeli konzervy a pojedli a potom šli na palouk a k večeru odjeli na Klatovy...

Paní Grösllová: „5. května přišlo, dopoledne v 11 hodin měl pohřeb pan Černý a odpoledne přijeli Američani. Napřed s takovou velikou vysílačkou a potom další. Samí pěkný vojáci to byli. Tu noc jsme museli ještě mít zatemnění, ale pak už bylo po všem.“

Její muž František byl tři roky totálně nasazený v továrně na zpracování bauxitu u rakouského Salzburgu. Domů do Hluboké se dostal pochodem převážně v noci ještě před koncem války.

„Oni to měli dobře promyšlený. Napřed jel průzkum a když byl klid, tak teprve další. Třeba ve Všerubech přijel průzkumný tank, všude bílý prapory a někdo po něm začal střílet. Tak se vrátil a ti další to tam všechno rozstříleli. Lidi se měli dobře, když přijeli Američani. Švagr dostal dokonce takový malý rádio, tady máma bedýnku hrozinek a můj menší brácha s nima byl jedna ruka. Jednou jsem řezal dříví na cirkulárce, brácha mi přišel ukázat nějakou čokoládu a pomeranče, já se ohlídl a pila mi sebrala bříška na prstech.“

Vojáci mě naložili do auta a odvezli na ošetřovnu tady v Hluboké, měli ji v posledním baráku směrem na Loučim a tam mi to vymyli, zavázali. Druhý den jsme šel v našem doktoru, ten mi to strhnul pomalu i s masem. U hospody měli kanceláře a normálně cvičili, pochodovali, až se lidi divili proč, když je po válce...“

Začátek mírového života

„Dne 8. května začaly zase jezdit na zdejší trati vlaky, které od 20. dubna přestaly jezdit, což byl následek zdemolovaného klatovského nádraží. V tu dobu nešla také žádná pošta, mléko, které se zasílalo z Loučimi do klatovské mlékárny ve vlaku se začalo zase znovu zasílati dne 9. května. 13. května v neděli odpoledne byl pořádán koncert na sokolském cvičišti na počest americkému vojsku. Večer pak byla taneční zábava v hostinci u Altmanů, byla to první taneční zábava po válce, přes celou válečnou dobu byly všechny zábavy zakázány. Při této zábavě se čepovalo pivo pouze americkému vojsku, protože ho bylo málo a nemělo kvalitu, bylo to pivo 4 procentní, jaké bylo po celou dobu války. Na koncertu a večer při zábavě účinkovala hudba p. Antonína Koutníka z Libkova. Vstupné bylo 20 Kč.“

Tolik loučimská kronika. Pan Mráz popsal události velice podrobně a podle vyprávění pamětníků i objektivně. Už dnes má jeho svědectví veliký význam pro nás současníky, a určitě i pro další generace. Poslechněme ještě závěrem naše pamětnice.

„Lidi měli radost, že válka skončila,“ říká paní Široká. „Američtí vojáci měli techniku na louce u Petrovický usedlosti vlevo od křižovatky na Lhotu. Normálně se pohybovali po vesnici s děvčatama se bavili, spíš posunkama. Jednou jsme šli s kamarádkou a potkali jsme černocho, ponejprv jsme viděly někoho takového a kamarádka naslinila prst, přejela mu po tváři a koukala, jestli má prst černej nebo ne... byly jsme mladý holky. O naše jídlo nestáli, spíš dávali oni lidem, i cigarety. Nabídnout se jim mohlo pečivo, po třešňovém koláči nebo bublanině by se utloukli. Ten koncert na hřišti byl jako pocta, dokonce nějaký generál přijel... a večer jsme šli na zábavu.“

„Na zábavě hráli Koutníci v Libkova (po chalupě Fajtíci), měli takovou rodinnou kapelu – syna, bratra, syn hrál v kostele na varhany. Tancovali vojáci, tancovali jsme všichni s našima klukama, to bylo krásný, nezapomenutelný to bylo, polku, valčík, tango, Škoda lásky, to jsme vlastně poprvé slyšeli tu píseň... počasí bylo jarní, rozkvetlé, krásně bylo... tancovali jsme mazurku... všechno, co muzika hrála... pamatuji se i tuhle první, další zábavu dělali hasiči, na podzim v září je tu pouť na pannu Marii, to bylo v obou hospodách, u Šenkýřů jako u Lomeckejch, to byly dvě kapely tady...“ vzpomíná s úsměvem paní Cvačková a ukazuje anglický text v památníku.

„Když se vojáci dozvěděli, že ve vsi je krejčí, tak přicházeli lecos spravit anebo vyčistit, oni ti důstojníci byli ohromně čistotní, tak otec jim to vyčistil, vyžehlil, spravil pěkně, měl šikovný ruce. Občas jsem to nosila do toho tábora sama, ale mezi stany ne, jenom k bráně, oni si to odebrali a dali nám čokoládu, nebo konzervu. Otec kouřil, tak i cigarety. A jednou, nějaké oblečení přinesl americký voják a já jsem ho požádala, aby mi něco napsal do památníku. Umím přečíst jen pár slov, napsal i adresu, byl z Chicaga...“

Šedesát let starý příběh končí. Bylo by vhodné zmínit se o řídícím loučimské školy Karlu Göslerovi, kterého klatovské gestapo zatklo 15. prosinci 1944 a z terezínského koncentračního tábora se vrátil 25. května 1945. Anebo o faráři Kukrálovi, kterého klatovská kriminálka – už česká – zatkla 5. června a propustila po deseti dnech vyšetřování. A co udělal farář Kukrál? Díky svým stykům věděl předem, kdy do vsi přijde kontrola potravin a tak ji několikrát pozdržel u jídla a mešního vína na faře tak dlouho, že na kontrolu nedošlo vůbec... ale to už jsou zase příběhy jiné. Jedno je ale jisté. Šedesát let bez jakéhokoliv válečného konfliktu v těchto končinách je skvělým výsledkem. Před lety jsme

touhu po životě v míru malinko zprofanovali neustále omílanými hesly a tvrzením, že na druhé straně hranice chtějí něco jiného. Není tomu tak. A tím, že spolu budeme komunikovat – nejen politici, ale i my, obyčejní lidé, přesvědčíme se o tom sami. Vzpomínky jsou třeba. Je to poučení. Ale hledět je třeba dopředu.